

جان بر کفان اہالی قلم
«دفتر دوم»

شیخ محمد خیابانی
(پیشاز آزادیخواهی)

ناصر شفیعی

سرشناسه	: شفیعی، ناصر، ۱۳۱۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: شیخ محمد خیابانی: پیشتاز آزادیخواهی/ناصر شفیعی.
مشخصات نشر	: تیریز: اختر، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۶ ص: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۷-۷۰۶-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: خیابانی، محمد، ۱۲۹۷-۱۳۳۸ ق.
موضوع	: مجتهدان و علما — سرگذشتنامه
موضوع	: ایران — تاریخ — انقلاب مشروطه، ۱۳۲۳ - ۱۳۲۷ ق.
رده‌بندی کنگره	: ۹۵۵/۰۷۵۰۹۲: ۱۳۹۳ ش ۷/ش ۱۴۶۸ DSR
رده‌بندی یوبی	: ۹۵۵/۰۷۵۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۳۴۴۹۶

نشر اختر

شیخ محمد خیابانی (پیشتاز آزادیخواهی)

ناصر شفیعی

ناشر: اختر / چاپ: سبز / صحافی: امین

چاپ اول ۱۳۹۵ / قطع: رقعی ۱۳۶ صفحه / تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۷-۷۰۶-۳

مرکزفروش: تبریز، اول خیابان طالقانی، نشر اختر

تلفن: ۰۴۱- ۳۵۵۵۵۳۹۳

قیمت: ۶۵۰۰ تومان

به نام خدا

پیش‌سخن

بنا به قول معهود در دفتر اول «جان بر کفان اهالی قلم»، ویژه میرزاده عشقی، اینک «دفتر دوم» را بر پیش و داریم، امیدوارم این مختصر بتواند ضمیر درونمان را برای درک حقایق شفاف‌تر و خودآگاهیمان را از انسان‌های پاک‌باخته در تاریخ گذشته‌مان افزون‌تر گرداند و ما بعد...
مولوی می‌گوید:

«بشنوید ای دوستان، این داستان

خود، حقیقت نقد جان و ست آن

حاشا لله، این حکایت نیست، هین

نقد حال ما و توسست این، خوش ببین

«پناه بر خدا که این داستان و افسانه نیست، بلکه حکایت نقد حال و

شرح من و تو و همه آدمیان از آغاز تا پایان جهان است.»

خیابانی می گوید: «آزادی و استقلال یک ملت منوط بر این است که در کودکی معنی «عزت و ذلت»، «شرافت و دنائت» را به او یاد داده باشند، ملتی که این حیثیات را نداند ممکن نیست نیکنام باشد و یک ملت نمی تواند بدون معارف، آزادی خود را محفوظ دارد. آزادی مستلزم «مساوات» است، در مقابله با قانون همه برابریم».

ر مولوی گوید:

تا نژاد بخت تو فرزند نو

خون نگردد شیر شیرین خوش شنو

«ای طالب معارف، خوب نوسر کن: تا وقتی که مادر بخت تو، فرزند تازه ای نژادیده، خون، به شیر شیرین و گوارا تبدیل نمی شود، یکی از کارهای مهم خون، رساندن مواد غذایی لازم به یاخته هاست. وقتی که مادر، حامل جنین است و غذا می خورد عصاره غذا وارد خونی می شود و خون از طریق مجاری خاص، جنین را تغذیه می کند، ولی همواره جنین از مادر جدا شد و به صورت نوزادی متولد گردید، خون موجود در پستان مادر به شیر تبدیل می شود تا نوزاد از آن بهره گیرد و بالنده گردد. پس شرط است: تبدیل خون به شیر تولد است. در عرصه معنا نیز همین شرط حاکم است، یعنی انسان باید تولد مجدد پیدا کند و از رحم مادیت و هوی خارج شود و در پهنه کمالات و مکارم تولد یابد در این صورت شیر معارف و حقایق باطنی برای او جوشیدن می گیرد.»

زمان لازم است تا تعقل جای تجاهل و شعور جای شعر را بگیرد، عمر خیابانی کفاف نداد تا فکرت او در ذهن افراد جامعه رسوخ پیدا کند و مردم در «اعمالشان» افکار بدیع او را دریابند. او عقیده داشت، آینده باید به دست

نخبگان قوم رقم بخورد. این وظیفه پیشکسوتان و آگاهان جامعه است که راه‌های رسیدن به جسم و روح سالم را به آنان بیاموزند و تأکید داشته باشند که در جسم مریض روح بزرگ و شاداب و فکر سلیم و پویا وجود نخواهد داشت. احساسات عالی فقط در سرهای پرشور موج می‌زند و افکار بلند در مغز اشخاص نیرومند و قوی بنیه و تندرست یافت می‌شود. فراهم شدن این همه، جز با «آموختن» میسر نخواهد بود. خیابانی خلاء موجود در نبود آگاهی مردم جامعه خود را می‌دانست و در تمام سخنرانی‌ها و نوشته‌های خود سعی می‌کرد با دادن فکر نو به مخاطبین خود، فکر آنان را برای پذیرش نوآوری‌های زمان، آماده کند و تلاش در این راه می‌کرد که از هر وسیله‌ای برای «تفکر و اندیشه» افراد استفاده کند تا به حداقل آگاهی‌های خود نائل شوند. چون بیدار شدند، مردم همان و قطع دست استعمارگران به حق و حقوق مردم همان، این را بر معنی «تولد مجدد» می‌توان تلقی کرد. والسلام

ناصر شفیعی

یادسپاری:

در باره‌ای از نوشته‌ها و نقل قول‌ها، شاید بنظر خوانندگان فهیم، مطالبی تکراری باشد، ما بخاطر مراعات حق و حقوق اظهار نظر که از پژوهشگران و نویسندگان، در مورد خیابانی و اقدامات او و سایرین که به آنها پرداخته‌ایم، مجبور بودیم، گو اینکه مطالب مشابه هم و یا در تضاد باهم باشند عین نوشته‌ها را بازگو کنیم، بعنوان نمونه، راجع به «قتل خیابانی» یا نطق او در «مجلس و سبزه میدان تهران» و عکس‌العمل مردم نمی‌شد به یک اظهارنظر بسنده کرد، علی‌هذا فضاوت و تشخیص ماهیت رویدادها را به خود خوانندگان پراحساس و می‌گذاریم تا «سره» را از «ناسره» تمیز دهند که این نیت اصلی در نوشتار ما بوده است.